

УДК 342.9+349.6

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.6.60>

ФЕДОСЄЄВ К. Є.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ КЛІМАТИЧНИХ ПРОЄКТІВ НА ЗАСАДАХ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

LEGAL SUPPORT FOR FINANCING CLIMATE PROJECTS ON THE BASIS OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP

У статті здійснено комплексне дослідження правового забезпечення фінансування кліматичних проєктів, що реалізуються на засадах публічно-приватного партнерства. Обґрунтовано, що ефективна реалізація державної кліматичної політики, досягнення цілей декарбонізації економіки, адаптації до зміни клімату та виконання міжнародних кліматичних зобов'язань України безпосередньо залежать від формування сучасної системи правового регулювання кліматичного фінансування. Встановлено, що особливістю кліматичних проєктів є необхідність поєднання бюджетних коштів, приватних інвестицій, ресурсів міжнародних фінансових організацій, грантового фінансування, кліматичних фондів, механізмів змішаного фінансування та інших сучасних фінансових інструментів.

Проаналізовано міжнародно-правові, європейські та національні засади правового регулювання кліматичного фінансування. Особливу увагу приділено положенням Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату, Паризької угоди, законодавства Європейського Союзу щодо сталого фінансування, Європейського кліматичного закону, Таксономії ЄС, Європейського стандарту зелених облігацій та законодавства України у сфері публічно-приватного партнерства, інвестиційної діяльності й державної кліматичної політики.

Доведено, що сучасне правове регулювання фінансування кліматичних проєктів набуває комплексного характеру та інтегрує норми адміністративного, фінансового, господарського, інвестиційного, екологічного і міжнародного права. Обґрунтовано необхідність подальшого розвитку механізмів змішаного фінансування, удосконалення системи державної підтримки інвесторів, нормативного закріплення сучасних фінансових інструментів, гармонізації національного законодавства із міжнародними стандартами сталого фінансування та забезпечення ефективного розподілу фінансових ризиків між учасниками публічно-приватного партнерства.

Зроблено висновок, що правове забезпечення фінансування кліматичних проєктів має розглядатися як самостійний комплексний інститут кліматичного права, ефективність якого визначатиме спроможність України забезпечити залучення довгострокових інвестицій, реалізувати масштабні кліматичні проєкти та виконати міжнародні зобов'язання у сфері зміни клімату.

Ключові слова: кліматичне фінансування; публічно-приватне партнерство; кліматичні проєкти; зелені інвестиції; стале фінансування; декарбонізація; фінансово-правове регулювання.

The article provides a comprehensive study of the legal framework for financing climate projects implemented through public-private partnerships. It is substantiated that the effective implementation of Ukraine's climate policy, achievement of decarbonization and climate adaptation goals, and fulfilment of international climate obligations directly depend on the establishment of a modern legal framework for climate finance. The study demonstrates that climate projects require a combination of public funding, private

investment, international financial institution resources, grants, climate funds, blended finance mechanisms and other innovative financial instruments.

The paper analyzes the international, European and national legal foundations of climate finance. Particular attention is paid to the provisions of the United Nations Framework Convention on Climate Change, the Paris Agreement, European Union sustainable finance legislation, the European Climate Law, the EU Taxonomy Regulation, the European Green Bond Standard, as well as Ukrainian legislation governing public-private partnerships, investment activities and state climate policy.

It is established that the legal regulation of climate finance has evolved into a comprehensive legal institution integrating administrative, financial, commercial, investment, environmental and international legal norms. The article substantiates the necessity of further developing blended finance mechanisms, improving state support for investors, introducing modern sustainable financial instruments, harmonizing Ukrainian legislation with international sustainable finance standards and ensuring an efficient allocation of financial risks among public-private partnership participants.

It is concluded that the legal framework for financing climate projects should be regarded as an independent and integrated institution of climate law, the effectiveness of which will determine Ukraine's capacity to attract long-term investment, implement large-scale climate projects and fulfil its international climate commitments.

Key words: *climate finance; public-private partnership; climate projects; green investment; sustainable finance; decarbonization; financial legal regulation.*

Постановка проблеми. Досягнення цілей державної кліматичної політики, виконання міжнародних зобов'язань України за Паризькою угодою та реалізація післявоєнної зеленої відбудови потребують залучення значних фінансових ресурсів, які не можуть бути забезпечені виключно за рахунок бюджетного фінансування. За таких умов особливого значення набуває розвиток механізмів публічно-приватного партнерства, що забезпечують поєднання фінансових можливостей держави, приватного сектору, міжнародних фінансових організацій та кліматичних фондів для реалізації довгострокових кліматично орієнтованих проєктів.

При цьому сучасне законодавство України лише частково врегульовує питання фінансування кліматичних проєктів, не формуючи комплексної моделі правового забезпечення використання різних джерел фінансування, механізмів розподілу фінансових ризиків, державної підтримки, залучення міжнародних фінансових інституцій та використання сучасних інструментів сталого фінансування. Ускладнює ситуацію необхідність імплементації міжнародних та європейських стандартів кліматичного фінансування, розвитку механізмів змішаного фінансування, зелених облігацій, кліматичних фондів і міжнародних вуглецевих ринків, що обумовлює необхідність комплексного дослідження правового забезпечення фінансування кліматичних проєктів, що реалізуються на засадах публічно-приватного партнерства, та визначення напрямів удосконалення національного законодавства відповідно до сучасних міжнародних стандартів.

Стан наукової розробки проблеми. Проблематика правового забезпечення інвестиційної діяльності, публічно-приватного партнерства, фінансово-правового регулювання, кліматичної політики та екологічного права досліджувалася у працях багатьох українських учених-юристів. Загальнотеоретичні засади екологічного права, правового забезпечення охорони довкілля, реалізації державної екологічної політики та сталого розвитку розробляли Ю. С. Шемшученко, А. П. Гетьман, В. І. Андрейцев, Н. Р. Малишева, М. В. Краснова, Г. В. Анісімова, В. В. Костицький та інші.

Правові механізми публічно-приватного партнерства, концесійних відносин, державної підтримки інвестиційних проєктів, договірних моделей взаємодії держави і приватного сектору досліджували О. В. Вінник, І. В. Запатріна, В. М. Геець, В. І. Кравців, Л. В. Кривенко, Т. В. Пела, М. Г. Кравченко та інші науковці.

Окремі питання міжнародно-правового регулювання кліматичної політики, імплементації Паризької угоди, розвитку кліматичного законодавства та правового забезпечення фінансування заходів із пом'якшення наслідків зміни клімату висвітлено у працях М. О. Винярьської, О. О. Закаля, Т. О. Коваленко, І. В. Ігнатенко, Є. П. Суєтнова та інших учених.

Метою статті є комплексне дослідження правового забезпечення фінансування кліматичних проєктів, що реалізуються на засадах публічно-приватного партнерства, аналіз міжнародних,

європейських і національних правових механізмів кліматичного фінансування, визначення особливостей правового регулювання джерел фінансування та розподілу фінансових ризиків.

Виклад основного матеріалу. Однією з визначальних передумов ефективного функціонування механізму публічно-приватного партнерства у сфері зміни клімату є належне правове забезпечення фінансування та інвестування кліматичних проєктів. Особливість таких проєктів полягає у тому, що їх реалізація, як правило, пов'язана зі значними початковими капіталовкладеннями, тривалим строком окупності, високим рівнем інвестиційних ризиків та необхідністю досягнення не лише економічного, а й соціального та екологічного ефекту. Саме тому традиційні механізми бюджетного фінансування дедалі частіше доповнюються інструментами залучення приватного капіталу, міжнародної технічної допомоги, кліматичних фондів, фінансових організацій та інших джерел інвестування, що обумовлює необхідність формування комплексної системи правового регулювання відповідних правовідносин.

У сучасній правовій доктрині фінансування кліматичних проєктів розглядається як система врегульованих нормами права суспільних відносин щодо акумулювання, розподілу та використання фінансових ресурсів [1, с. 346], спрямованих на досягнення цілей пом'якшення наслідків зміни клімату, адаптації до кліматичних змін, підвищення енергоефективності, розвитку відновлюваних джерел енергії, декарбонізації промисловості, модернізації транспортної інфраструктури, розвитку циркулярної економіки та інших напрямів забезпечення сталого розвитку. На відміну від традиційного інвестиційного фінансування, кліматичне фінансування характеризується чіткою екологічною спрямованістю, відповідністю міжнародним кліматичним зобов'язанням держави та застосуванням спеціальних критеріїв оцінки екологічної ефективності інвестицій.

Правове регулювання фінансування кліматичних проєктів формується під впливом багаторівневої системи нормативно-правових актів, яка охоплює міжнародний, регіональний (європейський) та національний рівні правового регулювання. Така багаторівнева структура обумовлена глобальним характером проблеми зміни клімату, необхідністю координації дій держав щодо скорочення викидів парникових газів та адаптації до наслідків зміни клімату, а також потребою у консолідації фінансових ресурсів державного, приватного та міжнародного секторів для досягнення цілей сталого розвитку. Особливістю сучасного кліматичного права є поступова трансформація фінансових механізмів із факультативних інструментів державної політики у самостійний елемент міжнародно-правового механізму забезпечення виконання кліматичних зобов'язань держав.

Основу міжнародно-правового регулювання кліматичного фінансування становлять положення Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату 1992 року (UNFCCC) [2], відповідно до статті 4 якої розвинені держави зобов'язуються надавати фінансові ресурси для покриття погоджених витрат країн, що розвиваються, пов'язаних із виконанням їхніх міжнародних кліматичних зобов'язань. Конвенція закріпила принципи спільної, але диференційованої відповідальності та відповідних можливостей (Common but Differentiated Responsibilities and Respective Capabilities [3]), відповідно до якого держави несуть спільну відповідальність за протидію зміні клімату, однак обсяг їхніх фінансових та технологічних зобов'язань залежить від рівня економічного розвитку, історичного внеску у формування глобальних викидів парникових газів та наявних фінансових можливостей. Саме зазначений принцип став фундаментальною основою міжнародної системи кліматичного фінансування та визначив необхідність створення спеціалізованих міжнародних фінансових механізмів підтримки кліматичних проєктів.

Подальший розвиток міжнародного правового регулювання фінансування кліматичних заходів відбувся із прийняттям Паризької угоди 2015 року, яка істотно розширила зміст фінансових зобов'язань держав. Так, відповідно до статті 2 Паризької угоди однією з основних цілей міжнародної кліматичної політики визначено забезпечення узгодженості фінансових потоків із траєкторією розвитку, що характеризується низьким рівнем викидів парникових газів та кліматичною стійкістю. Таким чином, міжнародне право вперше закріпило обов'язок держав формувати таку фінансову політику, яка б сприяла переорієнтації інвестиційних потоків на підтримку екологічно сталих видів економічної діяльності [4].

Особливе значення для розвитку системи кліматичного фінансування мають положення статті 9 Паризької угоди, відповідно до яких розвинені держави зобов'язуються мобілізувати фінансові ресурси для підтримки кліматичних заходів у країнах, що розвиваються, із використанням широкого кола джерел фінансування, включаючи державні, приватні, двосторонні, багатосторонні та альтернативні фінансові механізми. При цьому наголошується, що мобілізація кліматичного фінансування повинна відбуватися на основі поступового збільшення його обсягів,

що обумовлює необхідність активного залучення приватного сектору до реалізації міжнародної кліматичної політики [5].

Водночас стаття 6 Паризької угоди започаткувала принципово новий механізм міжнародного кліматичного фінансування шляхом створення правових засад функціонування міжнародних вуглецевих ринків та міжнародної передачі результатів пом'якшення наслідків зміни клімату (Internationally Transferred Mitigation Outcomes – ITMOs) [6]. Запровадження цього механізму створює додаткові економічні стимули для фінансування кліматичних проєктів, дозволяє залучати приватні інвестиції через механізми торгівлі результатами скорочення викидів парникових газів та сприяє розвитку міжнародного співробітництва у сфері реалізації кліматичних проєктів.

На регіональному рівні суттєвий вплив на формування правового механізму кліматичного фінансування здійснює законодавство Європейського Союзу, яке останніми роками зазнало масштабної трансформації у зв'язку з реалізацією Європейського зеленого курсу (European Green Deal) [7]. Центральне місце у цій системі посідає Регламент (ЄС) 2021/1119 «Європейський кліматичний закон» (European Climate Law) [8], який законодавчо закріпив обов'язок держав-членів забезпечити досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року та скорочення чистих викидів парникових газів щонайменше на 55 % до 2030 року порівняно з рівнем 1990 року. Досягнення зазначених цілей безпосередньо пов'язується із формуванням ефективної системи фінансування кліматичних заходів та залученням приватного капіталу.

Особливу роль у розвитку європейської системи кліматичного фінансування відіграє Регламент (ЄС) 2020/852 про встановлення системи класифікації екологічно сталих видів економічної діяльності (EU Taxonomy Regulation) [9]. Зазначений нормативний акт визначає єдині критерії віднесення економічної діяльності до екологічно сталої, що забезпечує правову визначеність для інвесторів та фінансових установ при ухваленні рішень щодо фінансування кліматичних проєктів. Запровадження таксономії ЄС істотно підвищило прозорість ринку сталого фінансування, мінімізувало ризики «зеленого камуфляжу» (greenwashing) та створило передумови для стандартизації оцінки екологічної ефективності інвестицій.

Важливе місце у системі європейського правового регулювання також займає Регламент (ЄС) 2023/2631 про Європейський стандарт зелених облігацій (European Green Bond Standard), який встановлює уніфіковані вимоги до випуску та використання зелених облігацій як одного із ключових фінансових інструментів залучення інвестицій до реалізації кліматичних проєктів. Запровадження зазначеного стандарту покликане забезпечити прозорість використання залучених коштів, підвищити рівень захисту інвесторів та сприяти розвитку єдиного європейського ринку зеленого фінансування.

Національний рівень правового регулювання кліматичного фінансування в Україні формується на основі положень Закону України «Про публічно-приватне партнерство», Закону України «Про інвестиційну діяльність» [10], Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» [11], Закону України «Про засади державної кліматичної політики» (після набрання ним чинності), Бюджетного кодексу України [12], а також низки стратегічних документів, серед яких особливе значення мають Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року [13], Енергетична стратегія України до 2050 року та інші програмні документи.

Таким чином, сучасне правове регулювання фінансування кліматичних проєктів поступово трансформується у самостійну комплексну систему правових норм, яка інтегрує положення міжнародного, європейського, фінансового, інвестиційного, екологічного та адміністративного права. За таких умов фінансування кліматичних заходів перестає бути виключно економічним інструментом реалізації екологічної політики та набуває ознак одного з юридичних механізмів забезпечення виконання міжнародних кліматичних зобов'язань держави. Це, своєю чергою, обумовлює необхідність удосконалення національного законодавства шляхом імплементації міжнародних стандартів сталого фінансування, розвитку правових механізмів залучення приватних інвестицій та створення ефективних моделей фінансування кліматичних проєктів, що реалізуються на засадах публічно-приватного партнерства.

Особливого значення у сучасних умовах набуває інтеграція механізмів фінансування кліматичних проєктів із правовими інструментами публічно-приватного партнерства. Саме модель партнерської взаємодії дозволяє забезпечити поєднання фінансових можливостей держави, управлінських повноважень органів публічної влади, інноваційного потенціалу приватного сектору та ресурсної підтримки міжнародних фінансових організацій. У цьому випадку правове регулювання поширюється не лише на процедуру укладення договору про публічно-приватне партнерство, але й на порядок формування фінансової моделі проєкту, визначення

джерел фінансування, розподіл фінансових ризиків, механізми державної підтримки, систему гарантій для інвесторів, контроль за використанням коштів та оцінку досягнення екологічних результатів.

На відміну від класичних інфраструктурних проєктів, кліматичні проєкти характеризуються складною фінансовою структурою. Їх реалізація нерідко передбачає поєднання бюджетного фінансування, приватних інвестицій, кредитних ресурсів міжнародних фінансових установ, грантової підтримки, пільгового кредитування, механізмів змішаного фінансування (blended finance), а також застосування спеціальних фінансових інструментів, зокрема «зелених» облігацій, кліматичних фондів, механізмів страхування кліматичних ризиків та інших сучасних форм фінансового забезпечення. Саме тому законодавство повинно створювати належні правові умови для комплексного використання різних фінансових механізмів у межах одного проєкту.

Правове забезпечення фінансування кліматичних проєктів нерозривно пов'язане із принципом розподілу фінансових ризиків між учасниками публічно-приватного партнерства [14]. На відміну від традиційного державного фінансування, у межах ППП значна частина фінансових ризиків покладається на того учасника, який об'єктивно здатний найбільш ефективно ними управляти. Такий підхід відповідає загальноновизнаним міжнародним принципам організації партнерських відносин і дозволяє підвищити ефективність використання фінансових ресурсів, мінімізувати бюджетне навантаження та забезпечити довгострокову фінансову стійкість проєктів.

Особливістю фінансування кліматичних проєктів є також їх тісний взаємозв'язок із системою державної кліматичної політики. Обсяги фінансування визначаються не лише економічною доцільністю окремого проєкту, а й його відповідністю стратегічним цілям декарбонізації економіки, розвитку відновлюваної енергетики, скорочення викидів парникових газів, адаптації до зміни клімату та виконання міжнародних кліматичних зобов'язань України. У зв'язку з цим фінансові рішення набувають ознак управлінських рішень у сфері реалізації державної кліматичної політики, що зумовлює необхідність застосування адміністративно-правових механізмів планування, координації, моніторингу та державного контролю.

Водночас важливою особливістю сучасної моделі фінансування кліматичних проєктів є поступовий перехід від виключно бюджетного фінансування до змішаних моделей інвестування. Така трансформація пояснюється як обмеженістю державних фінансових ресурсів, так і необхідністю суттєвого збільшення обсягів інвестицій для досягнення цілей кліматичної нейтральності. За оцінками міжнародних фінансових інституцій, лише державне фінансування неспроможне забезпечити реалізацію масштабних кліматичних трансформацій, що потребує активного залучення приватного капіталу, банківського сектору, інституційних інвесторів, міжнародних фінансових організацій та спеціалізованих кліматичних фондів.

У цих умовах правове регулювання повинно бути спрямоване на формування передбачуваного, стабільного та прозорого інвестиційного середовища. Його основними складовими виступають нормативне визначення умов участі приватного партнера у фінансуванні кліматичних проєктів, закріплення механізмів державної підтримки, встановлення гарантій захисту інвестицій, забезпечення прозорості процедур відбору проєктів, нормативне врегулювання порядку надання бюджетних зобов'язань, визначення правового режиму об'єктів інвестування та формування ефективної системи державного фінансового контролю.

Однак, незважаючи на активну участь міжнародних організацій у відновленні довкілля та забезпеченні екологічних прав населення шляхом фінансування заходів з ліквідації наслідків воєнних дій, значна частина відповідних проєктів не отримує повного фінансового забезпечення до завершення їх реалізації [15]. Така ситуація негативно впливає на ефективність виконання програм екологічного відновлення та знижує результативність міжнародної фінансової допомоги. Тривалий час у міжнародній практиці була відсутня цілісна система фінансування постконфліктної екологічної оцінки, ліквідації екологічних наслідків збройних конфліктів та компенсації завданих збитків. Фінансування здійснювалося переважно в межах окремих програм або разових міжнародних ініціатив, що не забезпечувало комплексного та довгострокового підходу до вирішення екологічних проблем. Внаслідок цього реалізовані заходи нерідко характеризувалися недостатньою ефективністю, фрагментарністю та обмеженим впливом на відновлення пошкоджених природних екосистем.

Протягом тривалого часу міжнародна дискусія щодо посилення правового захисту довкілля в умовах збройних конфліктів концентрувалася переважно на питаннях міжнародно-правової

відповідальності або військово-правових аспектів ведення бойових дій, тоді як гуманітарні, соціально-економічні та екологічні наслідки воєн залишалися недостатньо дослідженими. У сучасних умовах міжнародні організації та уряди держав дедалі активніше підтримують підхід, відповідно до якого формування механізмів фінансування екологічного відновлення має здійснюватися із залученням широкого кола заінтересованих суб'єктів. До процесу вироблення відповідних рішень доцільно залучати не лише представників міжнародних організацій та органів державної влади, а й науковців, практиків із держав, які зазнали значних екологічних втрат унаслідок воєнних дій, представників громадянського суспільства, органів місцевого самоврядування та постраждалих територіальних громад. Такий підхід сприяє врахуванню практичного досвіду, регіональних особливостей та реальних потреб постраждалих територій, що є необхідною передумовою формування ефективної системи фінансування післявоєнного екологічного відновлення. Ігнорування позицій зазначених суб'єктів може призвести до того, що питання фінансового забезпечення ліквідації екологічних наслідків війни залишатиметься переважно предметом наукових дискусій без належної практичної реалізації [16].

При цьому навіть за наявності належним чином організованих міжнародних інституцій, уповноважених приймати рішення щодо надання фінансової допомоги, відповідні механізми не завжди забезпечують оперативне реагування на надзвичайні екологічні виклики. Міжнародні експертні дослідження свідчать [16], що фінансові інститути часто характеризуються складністю процедур прийняття рішень, що істотно уповільнює процес виділення необхідних фінансових ресурсів. Однією з основних причин такої ситуації є необхідність проведення комплексної оцінки масштабів завданої шкоди, збору та верифікації великого обсягу інформації, проведення експертних досліджень та обґрунтування доцільності фінансування конкретних заходів. За умов надзвичайних екологічних ситуацій така тривалість процедур може негативно впливати на ефективність реагування та збільшувати масштаби екологічних втрат.

З огляду на це є необхідним створення постійно діючих міжнародних фінансових механізмів швидкого реагування, діяльність яких була б спрямована на оперативне фінансування постконфліктної екологічної оцінки, проведення першочергових природоохоронних заходів, мінімізацію екологічних ризиків та формування фінансової основи для реалізації середньострокових і довгострокових програм відновлення довкілля [16]. Такі інституції мають забезпечувати можливість невідкладного фінансування робіт із визначення масштабів екологічної шкоди, оцінки екологічних ризиків, локалізації небезпечних процесів та підготовки комплексних програм екологічного відновлення постраждалих територій.

У цьому контексті висловлюється пропозиція щодо створення спеціалізованого міжнародного надзвичайного фонду, діяльність якого була б спрямована на фінансування проведення постконфліктних екологічних оцінок, оперативного реагування на екологічні загрози та зміцнення інституційної спроможності держав у сфері подолання екологічних наслідків воєнних дій [16]. Отже, формування фінансової бази такого фонду має здійснюватися на об'єктивних економічних критеріях, що дозволить мінімізувати ризики політизації процесу розподілу фінансових ресурсів. Одним із найбільш доцільних підходів пропонується визначення розміру внесків держав-учасниць залежно від обсягу їхнього валового внутрішнього продукту або інших макроекономічних показників, які відображають рівень економічної спроможності держав. Передбачається, що можливість отримання фінансової підтримки з такого міжнародного фонду у разі виникнення масштабних екологічних загроз може стати додатковим стимулом для приєднання держав до відповідної системи міжнародної екологічної солідарності та розвитку міжнародного співробітництва у сфері фінансування післявоєнного відновлення довкілля.

Таким чином, правове забезпечення фінансування кліматичних проєктів у межах публічно-приватного партнерства являє собою комплексний адміністративно-правовий механізм, який поєднує норми фінансового, господарського, інвестиційного, екологічного та адміністративного права. Його головною метою є створення належних юридичних умов для мобілізації фінансових ресурсів, ефективного розподілу фінансових ризиків, залучення довгострокових інвестицій та забезпечення досягнення екологічних результатів, визначених національною та міжнародною кліматичною політикою. Саме ефективність такого механізму значною мірою визначатиме спроможність держав реалізувати масштабні кліматичні проєкти, забезпечити декарбонізацію економіки та досягти цілей сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Grimsey D., Lewis M. K. Are Public Private Partnerships value for money? Evaluating alternative approaches and comparing academic and practitioner views. Accounting Forum. 2005. Vol. 29, № 4. P. 345–378. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.accfor.2005.01.001>
2. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату 1992 року (UNFCCC). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_044#Text
3. Common but differentiated responsibilities and respective capabilities (CBDRRC) <https://legalresponse.org/resource/the-principle-of-common-but-differentiated-responsibilities-and-respective-capabilities-a-brief-summary/>
4. Borysenko, A., Volko, Y., Pushkina, O., Potip, M., & Leheza, Yu.. Regulatory principles of public administration in the field of state and regional environmental policy as part of the strategy for sustainable development of Ukraine. Revista de la Universidad del Zulia. 2022. Vol. 38, p. 180–188.
5. Дороніна І. Нормативно-правове забезпечення розвитку відновлюваної енергетики. Грани. URL: <https://grani-print.dp.ua/index.php/dridu/article/download/339/269>
6. What exactly are ITMOs? <https://www.sherpas.net/blog/what-exactly-are-itmos>
7. The European Green Deal. Striving to be the first climate-neutral continent. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
8. Regulation (EU) 2021/1119 of the European Parliament and of the Council of 30 June 2021 establishing the framework for achieving climate neutrality and amending Regulations (EC) No 401/2009 and (EU) 2018/1999 ('European Climate Law'). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32021R1119>
9. Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088 (Text with EEA relevance) URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj/eng>
10. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
11. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
12. Бюджетний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
13. Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року : розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 р. № 1363-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2021-p#Text>
14. Кузьмін О., Пирог О., Томич М., Дорошкевич К. Державно-приватне партнерство у зовнішньоекономічній діяльності: основні тенденції у розвитку та рекомендації із оцінювання стану. Економічний аналіз. 2023. Т. 33. № 1. С. 46–58. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.01.046>
15. Who cleans up after hurricanes, earthquakes and war? BBC. URL: <https://www.bbc.co.uk/news/resources/1dt-d7bc8641-9c98-46e7-9154-9dd6c5fe925e>
16. Conflict and Environment Observatory. Environmental Mechanics: Reimagining post-conflict environmental assistance URL: <https://ceobs.org/environmental-mechanics-re-imagining-post-conflictenvironmental-assistance/#2.0>

Дата першого надходження статті до видання: 11.10.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 12.11.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 24.11.2025